

67-72-55/2
05.05.17р.

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

СМАДИЧА Івана Петровича

«Архітектурна організація об'єктів сучасної рекреації у Карпатському регіоні України»

представлену до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата

архітектури за спеціальністю

18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури

Починаючи з II-ї половини 70-х років XX століття у структурі відпочинку відбулися значні зміни. Спостерігаються тенденції у формуванні рекреаційних потреб, орієнтованих на активні форми відпочинку, у перерозподілі рекреаційних потоків у часі та просторі, стійке зростання популярності туризму, пов'язаного зі спортом, і тяжіння до сімейних форм відпочинку. Змінилися форми і методи організації відпочинку, функціонально-планувальна структура закладів відпочинку, з'явилася необхідність в освоєнні нових рекреаційних районів. Різноманітність природно-рекреаційних ресурсів Українських Карпат сьогодні притягають значні потоки відпочиваючих незалежно від пори року. Рекреаційний потенціал регіону високо оцінюється провідними вітчизняними та зарубіжними науковцями.

Актуальність дисертаційного дослідження Смадича І.П. обумовлена необхідністю вдосконалення теорії архітектурної організації об'єктів сучасної рекреації та розвитку рекреаційного середовища на території Карпатського регіону.

Здобувач обґрунтував актуальність теми наукового дослідження, визначив завдання з вдосконалення архітектурно-планувальних рішень рекреаційних об'єктів шляхом ландшафтно-просторової реорганізації та розвитку рекреаційного простору регіону в нових соціально-економічних умовах.

Мета і завдання дослідження безпосередньо пов'язані з вивченням особливостей архітектурно-планувальної організації об'єктів сучасної рекреації, обґрунтування принципів та рекомендацій з удосконалення архітектурно-планувальних рішень. Завдання дослідження спрямовані на досягнення мети та послідовно вирішуються у п'яти розділах роботи.

Об'єктом дослідження виступають об'єкти сучасної рекреації в Карпатському регіоні України, а **предметом** — архітектурно-планувальна організація об'єктів сучасної рекреації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у наступному: автором обґрунтовано й уведено в науковий обіг термін «об'єкт сучасної рекреації», подано визначення та запропонована класифікація; проведений аналіз та оцінка просторового розосередження незадіяних рекреаційних ресурсів на території дослідження; визначено особливості розміщення та архітектурно-планувальної організації об'єктів сучасної рекреації; запропоновано принципи та рекомендації з вдосконалення архітектурних рішень нових і існуючих об'єктів рекреації, удосконалено методику дослідження архітектурно-планувальних рішень об'єктів сучасної рекреації.

Зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри архітектурного проектування інституту архітектури, будівництва і туризму Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу на 2013-2016 рр. за темою «Архітектурно-просторова інвентаризація та обґрунтування проектних рішень відновлення історичних рекреаційних об'єктів Прикарпаття» (розділ «Принципи архітектурно-просторової організації нових видів рекреації в Карпатському регіоні»). Тема дисертації відповідає «Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022р.», схваленої Кабінетом Міністрів України 01.08.2013 року.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його основних положень та висновків в архітектурній освіті: при розробці навчальних програм, вивченні вибіркових, профілюючих і спеціальних дисциплін, а також практичному проектуванні рекреаційних об'єктів.

Окрім цього, результати дослідження були апробовані автором при розробці інвестиційних проектів розвитку територіальних громад на території Косівського та Верховинського районів Івано-Франківської області.

Структура роботи є логічною, простежуються взаємозв'язки між висновками окремих розділів, узагальнюючі висновки розкривають шляхи вирішення зазначеної проблеми та відповідають завданням дослідження.

У вступі подано загальну характеристику дослідження, обґрунтовано актуальність теми, мету й головні завдання, указано об'єкт, предмет та методи дослідження, висвітлено наукову новизну й практичну цінність, подано відомості про апробацію дисертаційної роботи.

У **першому розділі** «Стан та проблеми формування рекреації в Карпатському регіоні України» проаналізовано трансформації, які відбулися в рекреаційній системі Карпатського регіону в досліджуваний період, та відзначено, що стан її архітектурного освоєння є недостатнім. Дано визначення терміну «об'єкти сучасної рекреації». Автором розглянуто ступінь висвітлення теми у публікаціях українських і зарубіжних дослідників. Науковий доробок осмислено за тематичним принципом. Проведено аналіз світового досвіду функціонування рекреації та її архітектурно-просторової організації. На основі аналізу функціонування передгірської та гірської частин Швейцарії, Австрії, Східної Франції, Німеччини, Польщі, Великобританії сформовано основні види рекреації, що дозволяють забезпечити функціонування відпочинкової сфери регіону на протязі року. На основі аналізу наукових джерел, вітчизняного та світового досвіду реформування та розвитку рекреації виділено наступні види сучасної рекреації – це сільський туризм, реколекційна, гірськолижна, екстремальна, археологічна та етнографічна рекреація.

У **другому розділі** «Методика дослідження архітектурно-планувальної організації та розвитку об'єктів сучасної рекреації» автором обґрунтовано теоретичні, емпіричні та спеціальні методи, що застосовуються в дослідженні архітектури об'єктів і рекреаційного середовища. Дисертантом вибрано загальнонаукові методи дослідження для аналізу стану розвитку рекреації на сучасному етапі його функціонування. Представлено методика проведення комплексного дослідження архітектурно-планувальної організації об'єктів сучасної рекреації, що застосована в наступних розділах роботи.

У **третьому розділі** «Аналіз та оцінка незадіяних рекреаційних ресурсів Карпатського регіону» розглядаються рекреаційні ресурси, їхні види, структура та розташування; проведена оцінка потенціалу незадіяних рекреаційних ресурсів як основи розвитку галузі. За результатами дослідження з'ясовано рекреаційний потенціал Карпатського регіону, виявлено основні рекреаційні райони, ступінь освоєння та їх потужності. Дисертантом використано типологію рекреаційних ресурсів за природно-ландшафтними, культурно-історичними та інфраструктурними характеристиками ресурсів. На основі аналізу даних обласних відділів статистики та наукових праць висвітлено рекреаційний потенціал Карпатського регіону та сформовано схему просторового розосередження рекреаційних ресурсів. На території дослідження виділено та охарактеризовано 4 рекреаційних райони з різною спеціалізацією, ступенем освоєння, рекреаційними потужностями, перспективами розвитку, значенням їх функціонування для галузі. Розроблено та проаналізовано схему просторового розосередження рекреаційних ресурсів та схему стану розвитку рекреації в гірських районах Івано-Франківської

області. Визначені особливості ландшафтно-просторових, історико-культурних та містобудівних умов розвитку рекреації в Карпатському регіоні. На основі аналізу джерельної бази, статистичних даних та натурних обстежень автором виявлено незадіяні рекреаційні ресурси регіону, як основу розвитку сучасних видів рекреації та їх архітектурної організації. Шляхом співставлення схем розташування рекреаційних ресурсів та інтенсивності розвитку рекреації охарактеризовано використання рекреаційних ресурсів. Проведений аналіз рекреаційного освоєння показує низький розвиток рекреації в передгірських населених пунктах, ресурсний потенціал функціонування яких орієнтований на природно-ландшафтні умови.

У **четвертому розділі** «Чинники архітектурно-планувальної організації та розвитку сучасних видів рекреації» проведено систематизацію об'єктів сучасної рекреації в гірських районах Івано-Франківщини та виявлено архітектурно-планувальні особливості їх організації. Дисертант пропонує структурування об'єктів сучасної рекреації за природно-ландшафтними умовами, розміщенням в системі розселення, транзитною інфраструктурою, способом розпланування, складом та поєднанням функцій: рекреаційних як основних та рекреаційних – як додаткових, формою власності, видами використання рекреаційних ресурсів, умовами розвитку і модернізації об'єктів і територій. Визначено особливості архітектури об'єктів сучасної рекреації. Проаналізовано архітектурно-планувальні рішення 150-ти об'єктів сучасної рекреації, які об'єднано в шість груп. Зокрема: сільський туризм, археологічна, етнографічна, гірськолижна, рекреаційна та екстремальна рекреація. Дисертантом визначено, що основними особливостями в архітектурно-планувальній організації об'єктів сучасної рекреації є: підвищення атрактивності рекреаційних територій; зменшення площ території окремих рекреаційних комплексів; диференціація зон відпочинку та їх поділ за віковими групами та видами відпочинку; зростання відкритості на природне оточення; збільшення гнучкості планувальної структури комплексів; рекомендаційний характер архітектурно-планувальних нормативів та обмежень при дотриманні вимог екологічності, техногенної та пожежної безпеки; створення додаткових атракцій, що локалізуються безпосередньо в межах комплексу (плавальні басейни, сауни, більярдні); покращення та модернізація місць загального відпочинку (лаундж-зони), використання сучасного сервісу в рекреаційних об'єктах (інтернет, кабельне телебачення); пошук об'ємно-просторових та дизайнерських рішень, орієнтованих на відродження традиційних форм архітектури та середовища; використання нових енергоефективних матеріалів, сучасних конструкцій та нових технологій будівництва при спорудженні окремих об'єктів на території рекреаційних закладів. Виявлені інтегральні чинники впливу на формування і розвиток сучасних видів рекреації є основою для отримання закономірності існування та поведінки об'єктів сучасної рекреації: збалансованого використання рекреаційного потенціалу, вузлової інтеграції об'єктів та створення нових центрів рекреації, збільшення видової поліфункціональності, музеєфікації історично-сформованих архітектурних об'єктів та територій для потреб історико-культурної рекреації, розширення ефективних зв'язків між об'єктами рекреації в межах окремих зон та територій. Слід відмітити, що дані закономірності є підґрунтям для обґрунтування принципів та відпрацювання прийомів їх реалізації.

У **п'ятому розділі** «Методичні підходи до формування архітектури об'єктів сучасної рекреації» обґрунтовано вимоги, пропозиції та методичні рекомендації щодо архітектурно-планувальної організації рекреаційних об'єктів, а також архітектурно-містобудівних рішень рекреаційних зон.

Смадичем І.П. сформовані вимоги щодо архітектурних рішень об'єктів сучасної рекреації. Також автором виявлено 5 принципів архітектурної організації об'єктів рекреації. Це принципи збалансованості, вузлової інтеграції, поліфункціональності, музеєфікації, розширення

ефективних зв'язків. Запропоновано зміни в методичні рекомендації проектування, реалізації та функціонування рекреаційних об'єктів регіону. Зокрема: зміни в формуванні завдань на проектування, передпроектного аналізу, обґрунтування концептуальних положень архітектурно-планувальних рішень, потреба розробки альтернативних варіантів реалізації концепції порівняння та вибір оптимального варіанту.

У **загальних висновках** чітко сформульовано основні наукові результати даної дисертації. Висновки підтверджують виконання завдань і мети дослідження.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях та авторефераті. Основні положення та результати досліджень викладено в 6 наукових публікаціях у наукових фахових виданнях України та в 1 науковій статті в науковому періодичному виданні іншої держави, 7 – у матеріалах конференцій, 12 публікацій виконано одноосібно, 1 – у співавторстві.

Оцінка мови, стилю та оформлення дисертації й автореферату. Стиль викладення результатів дисертації є доступним, логічність структури роботи визначає чіткість її змісту та сприяє легкому сприйняттю.

Дисертаційна робота та автореферат написані державною мовою, їх оформлення відповідає вимогам Департаменту атестації кадрів Міністерства освіти і науки України. За змістом дисертація та автореферат – ідентичні.

В **авторефераті** достатньо точно і повно відображені основні положення наукової роботи, висновки, ступінь новизни та практичне значення результатів дослідження. Здобувачем здійснено аналіз великої кількості наукових джерел, проведений ґрунтовний аналіз об'єктів сучасної рекреації та рекреаційного потенціалу. Практичне значення роботи полягає у розробці рекомендацій для проектування об'єктів сучасної рекреації та створення рекреаційної інфраструктури в Карпатському регіоні. Внесок автора у підготовку публікацій, відображених в авторефераті, є визначальним.

Проте є **окремі зауваження**.

1. Стор. 66,67,75,81. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду (текстова частина роботи) не дає розуміння про проблеми, що недостатньо висвітлені, які здобувач визначив їх як основу даного дослідження.
2. Стор.27,159. На жаль, на мою думку, у роботі недостатньо повно наводиться аналіз архітектурної організації об'єктів рекреації на території Українських Карпат. У назві дослідження зазначена дана категорія, яка не представлена у тексті: які типи, види організації досліджувалися, їх характеристика, можливо і класифікація, що значно покращило би роботу.
3. Стор.42,53. Автором вводиться термін «об'єкти сучасної рекреації», однак не розкривається суть та значення даного поняття у прив'язці до територіально-просторових, соціально-економічних, природно-рекреаційних умов регіону. Адже від специфіки умов залежить вид рекреації, що визначає особливості архітектурно-планувальної організації об'єктів сучасної рекреації. Відсутня типологія (класифікація) об'єктів.
4. Стор.127,133,140,143. Заявлена здобувачем систематизація об'єктів сучасної рекреації (методика та критерії) в повній мірі не розкрита.
5. Стор. 64,88,182. То саме стосується категорії «незадіяних рекреаційних ресурсів».
6. Стор. 5,53,82,94,101-119,210. У назві дослідження фігурує «Карпатський регіон України» однак, для дослідження процесу реорганізації та розвитку рекреаційної системи весь аналітичний матеріал взятий по Івано-Франківській області.

7. Стор.143, таблиця 4.4,179. Детально досліджується «сільський туризм», хоча такий вид рекреації не заявлений як основний предмет для вивчення та розробки рекомендацій на цілу рекреаційну систему.

Висновок. Наведені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертації. Загалом, дисертаційна робота Смадича Івана Петровича «Архітектурна організація об'єктів сучасної рекреації у Карпатському регіоні України» є цілісним науковим дослідженням, яке характеризується актуальністю, новизною, сукупністю вагомих теоретичних і практичних наукових положень.

За актуальністю розглянутих завдань, науковим рівнем і практичною цілісністю отриманих результатів дисертація є завершеною, самостійною роботою, яка відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» від 24 липня 2013 №567, та іншим нормативним вимогам, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор Смадич І. П. заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Офіційний опонент:

Доцент кафедри Містобудування, НУ «Львівська політехніка»
канд.архітектури

 Шульга Г.М.

Підпис доц. Шульга Г.М. а с в і д ч у ю

Вчений секретар НУ «Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

 Брилинський Р.Б.

“ ” 2013 р.